232

K

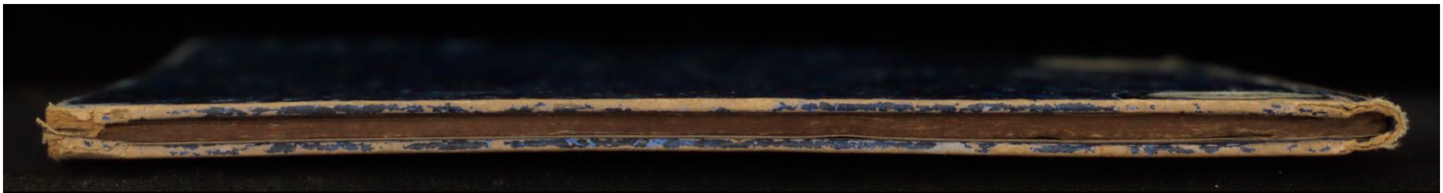
22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

DVÆ ORATIONES
IOHANNIS POLYANDRI
SS^æ. Theologiæ Profeſſoris,

2 KW 232 K 22

DE SS^æ. THEOLOGIAE
nobis in Verbo Dei revelatæ præſtantia & certitudine.

Habitæ in auditorio Thologico

Academiæ Lugduno-Batavæ, atque in gratiam ſtudioſæ juventutis evulgatæ.

LVGDVNI-BATAVORVM,
Apud LUDOVICUM ELZEVIRIUM,
Anno cIↄ Iↄ cXIV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Nobiliſſimis & Ampliſſimis Viris,

DD. Curatoribus Academiæ & Conſulibus Reipublicæ Lugduno-Batavæ, eorumque Syndico prudentiſsimo,

Dominis ſuis in Chriſto obſervandis.

N*obiliſſimi, Ampliſſimi, Prudentiſſimique Viri.*

Q*Vemadmodum ante biennium, cùm meam Profeſſionem in hac Academia ſuſciperem, ſacroſanctæ Theologiæ dignitatem, ſic nuper, cùm in publico doctiſſimorum Auditorum conventu Rectoratum meum deponerem, ejuſdem doctrinæ certitudinem paucis demonſtrare volui, partim ut pios utraque oratione ad ſeriam hujus ſalutaris ſcientiæ ſtudium excitarem, partim ut alios reprehenderem, qui hoc doctrinæ genus aſpernantes in alijs addiſcendis ſuam terunt ætatem, & ad profana potius impiorum hominum conſilia atque exempla, quàm ad ſacra Dei præcepta vitam ſuam inſtituunt. Et quamvis mihi ob ſubitam prioris meæ ſedis ac vocationis permutationem, variasque ex ea conſequutas occupationes, vix tantum otij fuerit, ut ea quæ de utroque argumento dictu erant neceſſaria, præmeditari atque in ordinem digerere potuerim, pleriſque tamen Studioſis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

aliŷsque amicis utraque oratio ſupra ſpem & expectationem meam ſic allubuit, ut utriuſque publicationem aliquoties à me efflagitaverint. Qua occaſione anceps & perquàm vehemens cogitatio animum meum aliquandiu in contrarias ſententias diſtraxit. Hinc etenim pudor me à tam exiguo & repentino ſcripto evulgando deterruit. Illinc verò ſummum quo flagro amicorum meorum poſtulationi ſatiſfaciendi deſiderium, me ad illas in lucem emittendas inſtigavit. Quem fœtum præmaturum nonnullos alios prævertentem quos in annos premo ſubſequentes, veſtræ Amplitudini reverenter offero, tum quia duplicem actum & conſeſſum ſolennem, in quo de Sacro ſanctæ Theologiæ præſtantia & veritate diſſerui, honorifico veſtræ præſentiæ ſplendore decoraſtis, tum quia penitus mihi perſuadeo, ſicuti hanc ſacrarum Literarum commendationem pio veſtro aſſenſu approbaſtis & laudaſtis, ſic vos eandem ſub inclyto veſtro Nomine typis editam, pro veſtra humanitate & benevolentia quam hactenus erga me ſum expertus, vultu ſereno aſpecturos, tum denique quia has Profeſſionis meæ primitias ex agro veſtro enatas vobis in qualecunque grati animi teſtimonium dedicandas eſſe exiſtimavi, nihilque veſtræ Amplitudini magis acceptum fore judicavi, quàm ſi, veſtra auctoritate & approbatione non minùs ad editionem, quàm ad recitationem utriuſque meæ Orationis accedente, Studioſam juventutẽ noſtræ fidei atq; inſtitutioni à vobis cõmiſſam, veſtro, meo ac Collegarum meorum nomine publicè adhortarer, ut relictis Verbi divini contemptoribus qui illius Veritatem in dubium vocant, eorum tantummodò veſtigiŷs conſtanter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

ter inſiſtant, qui ſacram Scripturam, præſtantiſſimum Sapientiæ cœleſtis beneficium, nobiſcum unicè exoſculantes, eam manibus ſuis terunt, in oculis ſuis ferunt, in cordibus ſuis conſervant, in dictis factiſque ſuis obſervant, omnique fide, ſtudio ac labore complectuntur. Qua mente ut pleroſque in hac Academia affectos eſſe video, ſic ipſis non poſſum non eam gratulari, Deumque Optimum Maximum à quo hunc pretioſiſſimum Sacro-ſanctæ Scripturæ theſaurum accepimus, toto pectore comprecor, ut pro infinita ſua benignitate, omnibus ac ſingulis has meas Orationes viſuris, lecturis, audituris, non minus conſtantem, quàm ſincerum ſacra ipſius mandata perlegendi atque exequendi zelum inſpiret, ex quo Reſpublica noſtra Chriſtiana ſaluberrimos ſanctitatis fructus percipiat, noſtræque poſteritati relinquat. Quod meum votum, audi & exaudi, ô Deus & Pater clementiſſime, noſtraſque lucubrationes Spiritus tui Numine atque auſpicio ad ſolam juſtiſſimæ tuæ voluntatis normam nobis a Prophetis & Apoſtolis tuis propoſitam perpetuò dirige, ut muneris noſtri functione fideliter peracta, in læta æternaque tua Tabernacula cum bonis tuis ſervis à dilectionis tuæ Filio Domino noſtro IESV CHRISTO *recipiamur.*

Ex meo Muſæo Calendis Martij, ANNO DOMINI cIↄ. Iↄ c. XIIII.

Amplitudini veſtræ addictiſsimus

IOHANNES POLYANDER,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

ORATIO PRIMA,

DE SSÆ THEOLOGIAE,

Præſtantia & Dignitate.

Habita VI. *Octobris*, CIↃ IↃ CXI,

Cùm Profeſsionem SS. Theologiæ publicè inchoaret.

Auxilium noſtrum ſit in Nomine Domini qui fecit Cœlum & Terram. AMEN.

Omnipotens & Clementiſſime Deus, Pater Domini, ac Salvatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui fons es omnis ſapientiæ & doctrinæ quandoquidem hîc in tuo ac Filij tui dilecti Nomine congregrati ſumus, ut de Sacro-ſanctis arduis atque abſtruſis Regni tui myſterijs nobis in verbo tuo revelatis piè, placidè ſancteq́ue diſſeramus, rogamus te ut in hoc Sacroſancto exercitio Majeſtati tuæ divinæ gratiſſimo nobisq́ue inprimis ſalutari non tantùm linguas, ſed etiam aures ac ſingulas noſtras cogitationes ad ſolam legis tuæ divinæ normam dirigas, oculos mentis noſtræ ſumma ac triſtiſſima caligine laborantes Spiritus tui radijs illumines, animos noſtros magis ac magis in omnem Veritatem introducas, noſtraq́ue pectora ſincero pietatis ac charitatis fraternæ ſtudio accendas ad Nominis tui gloriam, Eccleſiæ tuæ ædificationem atque animarum noſtrarum ſalutem. AMEN.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

MAGNIFICE DOMINE RECTOR, NOBILISSIMI AMPLISSIMIQVE DOMINI CVRATORES, PRVDENTISSIMI D. CONSVLES AC SENATORES, CLARISSIMI DOCTISSIMIQVE D. PROFESSORES, REVERENDI AC VIGILANTISSIMI ECCLESIÆ CHRISTI PASTORES, AMICI HONORATI, NOBILISSIMI, ORNATISSIMI DOCTISSIMIQVE IVVENES,

INter multa & magna quæ in Eccleſijs atque Academijs rectè docentium exiſtunt beneficia, hoc ſanè præcipuum eſt, quòd Sacræ Theologiæ Doctores Dei Verbum orthodoxè, diſtinctè, ordine ac perſpicuè tradunt. Nam ſi nihil eſt Dei Patris noſtri Omnipotentis, ejuſque operum cognitione probabilius, nihil nobis magis ſalutare, nec aliud eſt Theologia, quàm doctrina de Deo rebuſque divinis in Sacra Scriptura ad no-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

ſtram ſalutem reuelatis, quis non videt hanc ſcientiam ac docendi facultatem omnium eſſe præſtantiſsimam maximeque homini Chriſtiano neceſſariam? Etſi enim oculorum noſtrorum, quibus hunc ſolem intuemur, ſenſus eſt acerrimus, non melius tamen eorum adminiculo rerum ſpectabilium colores diſcriminaque judicamus, quàm Chriſtus ſol juſtitiæ ac ſplendor Dei Patris noſtri cœleſtis, immo omnes ſapientiæ ac ſanctitatis ipſius radij ſacræ Theologiæ auxilio cognoſcuntur. Hæc etenim ſcientia ſicuti certam quandam rationem ac viam continet, quid in quoque legis ſit mãdato ac fidei articulo perſpiciendi, & quale quid ſit, honeſtum ne factu, an turpe, verúmne an falſum dijudicandi diſputandique, ſic certa quædam eſt docendi ſapientia, qua ſingula ſacræ religionis capita ad ſalutem neceſſaria a Deo tradita ſunt ac conſtituta, cujus vis atque efficacia generi humano ſalutaris tam latè patet, quàm latè patet fides ac reſipiſcentia hominis Chriſtiani. Propterea veteres ac recentiores Theologi varijs eam titulis exornarunt. Auctor ſiquidem Epiſtolæ ad Hebræos eam Dei Sermonem efficacem appellat, CAP. 4. VERS. 12. quovis cultro aut gladio ancipiti penetrantiorem, vſque ad diviſionem animæ ſimul ac ſpiritus, compagumque ac medullarum pertingentem, quo ambigui ſophiſmatum nodi diſcinduntur, perplexi errorum rami reſe-

reſecantur, atque hominum traditiones heterogeneæ, tanquam vepres herbæque inutiles, ex agro Eccleſiæ Chriſtianæ exſcinduntur. Qua de cauſa alij eam ſapientiæ divinæ theſaurum indigitarunt, alij veritatis Magiſtram, quæ ſuos diſcipulos verum à falſo ſapientiſsimè docet diſcernere, nihilque niſi verum, nihil niſi ſolidis, firmis, certisque rationibus ac demonſtrationibus confirmatum legitimè proponere, quæque eos in hoc ſancto exercitio perpetuò tenet occupatos & ſolicitos de veritate vel quærenda, vel defendenda.

Ideo D. Auguſtinus huic quoque ſcientiæ matris ac nutricis beneficentiſsimæ officia attribuit, cum aſſerit, lib. 14. De Trinitate, cap. 1. hujus doctrinæ alimento fidem noſtram ſaluberrimam gigni, nutriri, defendi, roborari.

Hanc autem Theologiam ratione primariæ ſuæ cauſæ efficientis cum Apoſtolo Paulo nuncupamus ſapientiam Dei πολυποίκιλον, ſeu multiformem in Myſterio latentem, Epheſ. 3. 10. & 1. ad Corinth. 2. 7. adjuvantium verò ϗ λειτȣργȣ́ντων, nempe, adminiſtrorum verbi divini ratione, eam cum eodem Apoſtolo in Epiſtola ad Titum, cap. 1. verſ. 3. definimus ſermonem, quem Deus ſuis temporibus Iudæis ac Gentibus patefecit per prædicationem, quæ Apoſtolo Paulo ipſiuſque adjutoribus fuit concredita, ex

 ordi-

ordinatione Domini ac Salvatoris noſtri IESV CHRISTI.

Materiam Theologiæ qui rectè conſideraverit, is in duas partes illam diſtribuet, nempè in δογματικὴν ϗ ἱϛορικήν.

Ad illam partem Lex & Euangelium partinent, id eſt, charitatis ac fidei doctrina: Ad hanc verò, hiſtoria de mundi creatione, de lapſu primorum parentum Adami & Evæ, varioque priſcæ Eccleſiæ ſtatu, temporibus Patriarcharum, Prophetarum, Chriſti & Apoſtolorum.

A priore materiæ ſuæ parte quam δογματικὴν nominavimus, Sacra Theologia συνεκδοχικῶς deſcribitur 1mo capite Epiſtolæ ad Romanos verſu 1. & ſequentibus, *Euangelium Dei per Prophetas olim in Scripturis promiſſum, de filio Dei nato ex ſemine Dauidis ſecundùm carnem, declarato Filio Dei potenter per Spiritum ſanctificationis & reſurrectionem à mortuis, per quem accepimus gratiam ac fidei obedientiam.*

A poſteriore materiæ ſuæ parte, nempe hiſtorica, hęc diuina ſcientia ſic ab Apoſtolo Paulo deſcribitur tertio capite prioris Epiſtolæ ad Timotheum verſu 16. *Magnum eſt ſine controverſia pietatis myſterium Deus patefactus eſt in carne, juſtificatus in ſpiritu, conſpectus ab Angelis, prædicatus Gentibus, fides illi habita eſt in mundo, & ſurſum receptus eſt in gloriam.*

Formę porrò reſpectu ſacra Theologia a Chriſto

veritas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

veritas nominatur in Euangelio Iohannis, cap. 17. verſ. 17. quoniam, ſcilicet, hæc nobis à Deo veritatis fonte & archetypo per ſpiritus ſancti revelationem eſt communicata, atque in ſacræ Scripturæ ſpeculo propoſita tãquam expreſſa primæ illius quæ in Deo eſt, veritatis imago, & ſecundum Dei ipſius præſcriptionem omnibus modis in ſe tota atque in ſingulis ſuis partibus ordinata. Quô reſpiciens Apoſtolus Paulus eam nunc doctrinam vocat veritatis, quæ eſt ſecundum pietatem, in Epiſtola ad Titum, cap. 1. verſ. 1. nunc ſermonem fidelem, ſanum, certum, irreprehenſibilem, & dignum qui ab omnibus recipiatur, in priore Epiſtola ad Timotheum, cap. 4. verſ. 9. & cap. 6. verſ. 3.

Finis denique ratione, ſacra Theologia ab eodem Apoſtolo nominatur ſcientia utilis ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, & ad inſtitutionem, quæ eſt in juſtitia, ut homo Dei ſit perfectus, & ad omne opus bonum perfectè inſtitutus per patientiam & conſolationem Scripturarum, ſpem habeat ſalutis ac vitæ æternæ, in posteriore Epiſtola ad Timotheum, cap. 3. verſ. 16. & 17. & in Epiſtola ad Romanos, cap. 15. verſ. 4. Similiter ab Apoſtolo & Euangeliſta Iohanne hæc doctrina ab ipſo dicitur conſcripta, ut credamus IESVM CHRISTVM eſſe Filium Dei, atque in eum credentes per nomen ejus vitam æternam adipiſ-

camur, Iohan. 20. verſ. 31. Ex quibus liquet ſacram Theologiam reliquis ſcientijs, tam contemplativis quàm practicis longiſsimè antecellere: illis quidem ob cauſæ efficientis ſupremæ dignitatem & formæ ſuę ſplendorem incomparabilem: His autem (ut verbis loquar Thomæ Aquinatis, part. 1. quęſt. 1. Art. 5.) ob materię certitudinem, finémque altiorem. Sola etenim Theologia eſt θεόπνευςος, id eſt, divinitus inſpirata, cæterę verò ſcientię ſunt ab hominibus inveſtigatę. Illa puram ac perfectam Dei ſapientiam, tanquam radius, nitidiſsimus, hæ impuras atque imperfectas hominem ratiocinationes tanquam umbræ obſcuræ oculis noſtris repræſentant. Illa ex lumine ſapientiæ divinæ, quæ decipi nequit, hæ verò ex luce naturali rationis humanæ, quæ poteſt errare, habent certitudinem. Illius denique finis eſt, beatitudo æterna & præſtantiſsima hominis conditio, in qua animus ipſius plenè acquieſcit: Harum è contrario finis eſt bonum civile anguſtiſsimis hujus vitæ caducæ terminis, ſaltem corporum ratione, circumſcriptum.

Accedit eo quòd pleræque Philoſophorum diſciplinæ nimirum, Mathematica, Arithmetica, Phyſica, Metaphyſica, homines tantùm reddant doctiores & ſubtiliores: ſed Sacro-ſancta Theologia eos præterea ſapientiores ac meliores efficiat.

Nec omittendum eſt quòd Philoſophi quidem omnia ſua ſtudia, omnes ingenij nervos, omnéſque conatus ad ſummę illius fęlicitatis, ad quam ſola Theologia nos deducit, indagationem ſeriò direxerint: at qua in re illa quæri debeat, aut poſsit inveniri, nunquam intellexerint.

Philoſophorum ſiquidem alij naturæ ſuæ pravitatem ignorantes, ſummum illud bonum, in ſemetipſis, id eſt, in ſuæ prudentiæ cæterarumque virtutum actione, cum Ariſtotele; alij de reſurrectione carnis & vita æterna dubitantes, illud in hujus vitæ bonis ac voluptatibus cum Epicuro; alij denique animæ tantùm à corpore ſeparatæ immortalitatem & fælicitatem poſt hanc vitam credentes, illud cum Platone in ſola animæ ſapientia, rerum optimarum contemplatione, & ſempiterna cum Deo communitate poſuerunt.

Nec mirum ſi ijs doctrina Chriſtiana de beatitudine æterna planè fuerit incognita, quum ne ſuam quidem ignorantiam cognoverint, nec unquam ſciverint, quæ ſit vera ſapientia & cognitio homini maximè ſalutaris, quid ſit peccatum, quod ejus antidoton ac ſalubre remedium, qua ratione peccatum ſit fugiendum, qua manu remedium illius amplectendum, quid ſit bene ac beatè vivere, quæ denique certa rectáque via virtutis ac vitæ æternæ. Vnde neceſſariò ſequitur, Philoſophos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

miſeros de fęlicitate, ignaros de ſcientia inſipientes de ſapientia, mendaces de veritate, peccatores de virtutibus olim diſputaſſe, vanósque (vt vtar verbis Apoſtoli Pauli, Rom. 1. verſ. 21.) factos fuiſſe in ſuis ratiocinationibus & ſtultos cùm ſe ſapientes dictitarent: ac proinde Philoſophiam abſque Theologia non ſolùm nobis eſſe inutilem, ſed etiam perniciosam, háncque alijs omnibns ſcientijs propterea eſſe anteponendam, quòd teſte Apoſtolo in Epiſtola ſecunda ad Timotheum, verſ. 15. nos ſola poſsit ſapientes reddere ad ſalutem per fidem, quæ eſt in IESV CHRISTO, qui via eſt, veritas, & vita æternæ, nobiſque factus à Deo Patre Sapientia, Iuſtitia, Sanctificatio, Redemptio, Conſolatio, & lucrum in vita ac morte.

Quamvis hæc ſint veriſsima ac luce meridiana clariora, quamvis tanta præterea ſit Sacræ Theologiæ dignitas ac præſtantia, ut ſeſe cuivis Chriſtiano ſine ullo hederæ illicio commendare poſsit, plurimi tamen (proh dolor!) illius hoſtes in hac ægra mundi ſenectute reperiuntur, qui Dei veritatem in falſitatem tranſmutantes præcipua religionis Chriſtianæ capita ſuis clamoribus, calumnijs, ac convicijs per ora hominum traducunt.

Tales ſunt hodie Pontificij atque in primis Monachi & Ieſuitæ, præcipui Antichriſti ſatellites, qui partim per furtiva emiſſariorum ſuorum molimina, par-

na, partim per publica ſua ſcripta mordaci felle ſuffuſa, rectas Domini vias invertunt, multóſque per veteratoriam ad inſidioſè fallendum verſutiam ab ijs avertunt. Cujus Satanæ ipſiuſque ſervorum efficacis malitiæ cauſas multiplices invenio, quarum prima eſt cœcitas ac pravitas carnis ſeu rationis humanæ, quæ Sacro-ſancta Dei myſteria, quæ perveſtigare nequit, aut contemnit, aut ludibrijs ſuis impetit. Propterea teſtatur Apoſtolus Paulus in priore ſua Epiſtola ad Corinth. Cap. 2. verſ. 11. hominem animalem non eſſe capacem eorum, quæ ſunt ſpiritus Dei, quoniam ei ſunt ſtultitia, nec poſſe ea cognoſcere, quia ſpiritualiter dijudicantur.

Secunda eſt impia Doctorum Romanenſium perfidia, qui Laicis (prout ſuos auditores appellant) ſicuti ſacrarum literarum, ſic noſtrorum quoque librorum lectione interdicunt, ne falſa dicere comperiantur, nequaquam memores æquiſsimæ noſtrorum Iuriſconſultorum ſententiæ, quę pręcipit, ut non una tantummodò, ſed altera quoque pars audiatur.

Tertia eſt intolerabilis eorundem Doctorum inſolentia & iniquitas, qui non ſolùm Patrum ſcripta ſuaſque putridas traditiones Propheticę & Apoſtolicę doctrinę exęquant, ſed hanc quoque Eccleſię auctoritati ſuęque virgę cenſorię ſubijcere non dubitant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Quarta eſt inexcuſabilis multorum ignavia qui ſacras Scripturas non ſcrutantur, ſed ab aliorum judicio pendentes, quęlibet dogmata alienis oculis ſemper vident atque alienis auribus ſemper audiunt: contrà quàm monet Apoſtolus Paulus in ſua priore Epiſtola ad Corinthios, cap. 10. verſ. 15. his verbis: *Vobis, ut intelligentibus, loquor: judicate vos, quod dico.* Et Iohannes in prima ſua Epiſtola, cap. 4. verſ. 1. *Dilecti, ne cuivis ſpiritui credite, ſed probate ſpiritus, an ex Deo ſint: Nam multi pſeudo Prophetæ venerunt in mundum.*

Quinta eſt levis variorum hominum curioſitas, qui ut auribus prurientes quęlibet dogmata ſibi à quibuſlibet Doctoribus propoſita nimis avidè arripiunt, ita ad judicãdum de rebus arduis ac ſpiritualibus temeratio impetu rapiuntur. Vnde ſępenumero in hęreſes incidunt atque ex doctrina per ſe bona malum aliquod hauriunt. A quo vitio nos ſummoperè dehortatur Apoſtolus ſcribens ad Hebręos, cap. 13. verſ. 9. his verbis: *Doctrinis varijs ac peregrinis ne circumferimini.* Item in Epiſtola ad Romanos, cap. 12. verſ. 3. *Edico cuivis verſanti inter vos per gratiam, quæ mihi data eſt, ne ſapiat ſupra quàm oportet ſapere, ſed ſapiat ad ſobrietatem, prout Deus cuique partitus eſt fidei menſuram.*

Sexta eſt eorum ambitio qui omnia gerunt per contentionem & inanem gloriam, ſuáque perſona indi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

indignum judicant ab alijs diſcere aut meliora docentibus cedere & veritati locum dare. Qua arrogantia Phariſæos olim laboraſſe narrat Iohannes Euangeliſta, cap. 12. verſu 43. ubi ſcribit: *Eos gloriam hominum potius dilexiſſe, quàm gloriam Dei.*

Cauſa ſeptima eſt φιλαυτία nonnullorum δοξοσόφων, qui vana ſcientiæ opinione inflati ad cognitionem veritatis, ut alicubi docet Auguſtinus, non pervẽniunt, quia jam ſe ad eam perveniſſe exiſtimant. Quod idem innuens Apoſtolus Paulus, 1. ad Corint. cap. 8. verſ. 2. *Si quis (inquit) ſibi videtur aliquid ſcire, nondum quicquam novit, ſicut noſſe oportet.*

Octava eſt quorumdam hominum verſutorum φιλονεικία, qui nimium ingenio ſuo nitentes de qualibet materia victoriam quovis modo reportandi ſtudio diſputant, ſuoſque errores fucoſa veritatis ſpecie exornantes, ſumma eos cum pertinacia defendunt: immemores graviſsimę illius commonefactionis Apoſtoli, quę extat 2. ad Corinth. 13. verſ. 8. *Non poſſe nos quicquam adverſus veritatem, ſed pro veritate.*

Nona eſt quòd nonnulli piorum Theologorum ſcripta cum pravis & diſtortis affectionibus perlegunt, nimirum, irâ, odio & præjudicio, quibus affectibus abrepti & pręoccupati de rectè dictis ſiniſtrè judicant eaque calumnioſè pervertunt.

Poſtrema cauſa eſt Diaboli malevolentia, qui ut glorię Dei noſtręque ſaluti maxime invidet, ſic ſacrę

Scripturę arcana quę venerandam Dei Majeſtatem, graviſsimam Verbi ipſius auctoritaté, unicum Chriſti ſacrificium expiatorium & ſalutis noſtræ certitudinem nobis ante oculos ponunt, omnibus rationibus obſcurare atque extinguere conatur.

Sed quanto majore conatu ſana fides à noſtris adverſarijs oppugnatur, tantò magis Deus à nobis requirit, ut in ejus defenſionem animis conjunctiſſimis incumbamus, & non minùs fortiter, quàm prudenter pro veritate propugnemus, quæ (teſte Tertulliano) nihil niſi abſcondi erubeſcit.

Quocirca cum Nobiliſsimi & Ampliſsimi viri, celeberrimæ hujus Academiæ Curatores venerandi, me nihil minus cogitantem ex Eccleſia Gallobelgica præclariſsimè conſtituta, cui Dordraci annos viginti animo prompto ac tranquillo inſervivi, huc ad Sacro-ſanctæ Theologiæ profeſsionem vocaverint, quemadmodum hactenus in iſta unicè mihi dilecta Eccleſia, ſic poſtmodum in hac celeberrima Academia, Chriſto Duce & auſpice, fidelis Theologi officium Deo ac ſacræ Theologiæ Candidatis præſtare conſtitui, quod (teſte Apoſtolo Paulo in Epiſtola ad Titum, cap. 1. verſu 9.) in duabus hiſce partibus conſiſtit, *Ut dociles exhortetur ſana doctrina, & convincat contradicentes.*

Atque ut ab aliquo themate telam meam exordiar, antequam ſuam literarum interpretionem aggre-

grediar, locum illum primarium de Verbo Dei, atque hac occaſione arduas illas noſtrorum Theologorum controverſias de ſacræ Scripturæ auctoritate adverſus Pontificios alioſque Sophiſtas proximo die veneris, Deo juvante, inchoabo, meámque ſuper hac quæſtione ſententiam duplici diſputandi ratione ſequente die lunæ confirmabo: quarum prior erit Demonſtrativa, quâ doctrinam noſtrorum Theologorum veram atque Oraculis Spiritus Sancti conſentaneam eſſe paucis oſtendam. Poſterior ἐλεγτικὴ, quæ tota in falſis & abſurdis quæ adverſus eam adferuntur, refellendis occupabitur.

Non ignaro jampridem clariſsima Eccleſiarum noſtrarum lumina ac columina tum in hac, tum in alijs Academijs atque Eccleſijs ſatis hanc cauſam tractaſſe, ſcriptaq; ipſorum in eruditorum manibus aſsiduè verſari. Sed, ut Deus Optim. Maxim. fidelem operam ſervi qui donis paucis inſtructus ea tamen ad uſum Majeſtati ſuę divinę gratum atque Eccleſię ſalutarem transferre ſatagit, pro infinita ſua benignitate boni conſulit, ſic confido pios ac benevolos auditores de varietate τῶν χαρισμάτων rectè inſtitutos hæc noſtra exilia, quę omnium proborum judicio ſubijciemus, non planè aſpernaturos. Nam præterquàm quòd omnia Dei dona in univerſum ſalutaria atque Eccleſiæ CHRISTI neceſſaria eſſe intelligunt, hoc quoque compertum habent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

quòd ſicuti olim in veteri Teſtamento ad fabricam Tabernaculi fœderis & ſacrorũ vaſorum, non ſolùm gemmis, auro & argento, ſed etiam lignis & lapidibus aliíſq; minoris pretij donarijs opus erat: Sic hodie quoque ad ſtructuram Templi ſpiritualis, cujus vivi ſumus lapides, non tantùm ſummorum Theologorum ſententiæ, ſed etiam inferiorum religioſæ meditationes Tyronum captui accommodatæ plurimùm inſerviant. Qua in re, ut Dei mandato, meæ profeſsioni, veſtræque, ornatiſsimi ſacræ Theologiæ ſtudioſi, expectationi ſatisfaciam, vobis omnibus ac ſingulis tenuem meam opellam pro modulo doni quod à Domino accepi, lubens offero, vobíſque nullum à me amoris, nullum ſtudij, nullum fidelis inſtitutionis officium defuturum ex animo polliceor.

Quod ſupereſt, Deum Optim. Maxim. Patrem Luminum, à quo omnis bona donatio, & omne donum perfectum proficiſcitur, votis ſupplicibus atq; ardentibus comprecor, ut veritatem, pacem, & concordiam in hac inclyta & jam pridem florente Academia pro ſua clementia diu conſervet, nec ullis inteſtinis diſsidijs quæ nobis conceſsit otia, turbari patiatur, ſed animos docentium & diſcentium peculiari quodam veræ fidei & charitatis fraternę vinculo conjungat, noſtris conatibus ac laboribus abundè è cœlo benedicat, totámque hanc Civita-

tem, no-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

tem, noſtrámque Bataviam ab omni malo tueatur ad Nominis ſui gloriam, Eccleſiarum noſtrarum tranquillitatem atque hujus inprimis Academię incrementum. AMEN.

Reſtat ut, quod honeſtas & æquitas præſcribit, vobis omnibus ac ſingulis, Magnifici, Nobiliſſ. Ampliſſ. Clariſſ. Doctiſſ. atque Ornatiſsimi Auditores, ſummas gratias agam, quòd hanc meam de ſacræ Theologiæ dignitate & præſtantia orationem tanta celebritate ac frequentia cohoneſtare, meque de hoc argumento nonnihil diſſerentem benignè & patienter audire dignati ſitis. Quo equidem nomine, ſicuti me totum veſtræ amplitudini atque humanitati devinctum eſſe agnoſco, ſic hujus veſtri favoris ac beneficij memoriam nunquam, quo ad vixero, ex animo meo deponam.

DIXI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

ORATIO SECVNDA,

DE CERTITVDINE SS^{ae}. THEOLOGIAE,

Habita

A

IOHANNE POLYANDRO

SS^{ae} Theologiæ Profeſſore:

In Auditorio Theologico Academiæ Leydenſis,
VIII. *Februarij.* cIɔ. Iɔ. C. XIIII.

Cùm Rectoratum ſuum publicè deponeret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

CANDIDO LECTORI,

EAdem hîc uſus ſum precatione, qua in præcedentis meæ Orationis Præfatione. Eam in ſecunda parte tertiæ pagellæ invenies. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

NOBILISSIMI ET AMPLISSIMI D. CVRATORES, PRVDENTISSIMI D. CONSVLES ET SENATORES, QVIQVE IPSIS ESTIS A CONSILIIS ET SECRETIS VIRI CONSVLTISSIMI, PROFESSORES HVIVS NOSTRI ATHENÆI CLARISSIMI AC COLLEGÆ MEI VENERANDI, ECCLESIASTÆ ERVDITISSIMI ET VIGILANTISSIMI, VIRI HONORATI, CÆTERIQVE NOBILISSIMI, DOCTISSIMI ET ORNATISSIMI AVDITORES:

NOSTIS laudabili Majorum noſtrorum inſtituto in more eſſe poſitum ut Rector hujus noſtræ Academiæ annua ſua provincia ac cura defunctus ex hac Cathedra ad cujuſvis ordinis viros & juvenes præſtantiſsimos ſermonem ſuum dirigat, ipſosque aliqua oratione non minùs ſuæ Profeſsioni, quàm huic loco ac tempori accommodata aliquandiu attentos detineat, priuſquàm Leges & Statuta ab Illuſtriſsimis noſtris Dominis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

minis olim omnibus ac ſingulis Academiæ noſtræ membris præſcripta atque ex hoc loco aliquoties pronunciata vobis hoc die ſolenni ex recepta conſuetudine recitentur. Qua in re ut Collegarum meorum veſtigijs inſiſtam, qui Rectoris officium ante me dextrè obiverunt, non ſinuoſis ambagibus ab alto petitis, nec artificioſis verborum blandimentis aures mentesque veſtras mihi benevolas reddere conabor, ſed fretus ſingulari veſtro favore mihi ſatis ſupérque explorato, ipſam quæſtionem Theologicam veſtris oculis ſubjiciam, quam pro meo munere nunc tractare conſtitui.

Quæſtio hæc eſt, *An dignitas & certitudo Sacro-ſanctæ Theologiæ* (de qua ante biennium ex hoc loco diſſerui) an inquam, *Sacro-ſanctæ Theologiæ dignitas & certitudo firmiſſimis demonſtrari poſſit argumentis*. Ad quam quæſtionem omnes ſani Theologi hactenus affirmativè reſponderunt, ſuámque aſſertionem ſtylo partim oratorio, partim Dialectico confirmarunt. Et quoniam ipſis plerumq; res fuit cum duobus hominum generibus, quorum alij ex cæcitate & veræ doctrinæ ignoratione ipſorum aſſeverationem in dubium vocabant, alij aliqua ſaltem S. literarum cognitione imbuti ipſis apertè contradicebant, propterea eam duplici diſſerendi ratione ſtabilire voluerunt, nimirū, διδασκαλική & ἐλεγκτικὴ, quarū priore dociles auditores de ſuę affirmationis veritate certiores red-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

res reddiderunt, poſteriore verò Sophiſtas ſibi contradicentes falſi convicerunt. In qua exercitatione laudãda eſt Iuſtini Martyris, Tertulliani, Ambroſij, Euſebij, & aliorum Patrum orthodoxorum induſtria, qui aliquot gradus teſtimoniorum de dignitate & certitudine doctrinæ Chriſtianæ collegerunt, non ſolùm ad benevolos lectores in veritate confirmandos, ſed etiam ad faſtidioſos Verbi divini contemptores refutandos. Nos autem, quoniam de hac materia breviter diſſerere inſtituimus, priorem tractandi modum tantùm imitabimur, noſtrorúmque Theologorum aſſertionem ſupra recitatam didacticè confirmabimus.

Atque ut à primo probationis noſtrę demonſtrativę gradu initium faciamus, quem ab *Antiquitate* Patres noſtri orthodoxi olim ſumpſerunt, Sacra Theologia nobis hoc loco eſt bifariam conſideranda, aut quatenus ſola voce fuit prolata, aut quatenus literis inſuper fuit conſignata. Illam Deus primo noſtro parenti Adamo & poſteris ipſius uſque ad tempora Moſis revelavit. Hanc Deus per Moſem alióſq; Prophetas θεοπνεύςους ac fidiſsimos ſuos amanuenſes priſcæ Eccleſiæ Iudaicæ tradidit. Hujus autem doctrinæ per Moſem ipſiúſque ſucceſſores Iſraelitis traditæ, ſive ἀρχαιολογία, id eſt, prima mundi & incolarum ejus hiſtoria, ſive νομοθεσία, id eſt, Legis conſtitutio, ſive denique promiſsio de Meſsia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

ac Redemptore noſtro IESV CHRISTO rectè perpendatur, ex ipſa librorum Moſis cum Ethnicorum vetuſtiſsimis monumẽtis collatione, ſcripta Moſis omnium eſſe antiquiſsima facilè apparebit. Moſis potius, quàm aliorum Prophetarum veteris Teſtamenti mentionem facio, propterea quòd ipſum ex omnibus ſacris ſcriptoribus primum eſſe exiſtimem. Fateor Ioſephum libro primo Iudaicarum originum aſſerere rerum cœleſtium ſcientiam à Sethi nepotibus ante generale terrarũ orbis diluvium fuiſſe inventam, &,ne illius memoria intercideret, in duabus columnis, una lapidea, altera lateritia inſcriptã ac poſtoritati relictam. Fateor quoq; Auguſtinum, lib. 18. de Civitate Dei, cap. 39. inficiari literas Hebraicas cœpiſſe à Lege per Moſem data, eundémque affirmare linguam Hebræam cum ſuis literis, ut ipſius utar verbis, per Abrahami & aliorum Patrum ſucceſsionem fuiſſe cuſtoditam, atque ipſum Moſem grammatum Iſagogos conſtituiſſe, qui docendis literis præeſſent, priuſquàm Iſraelitæ divinas literas ab ipſo didiciſſent. Fateor denique Tertullianum libro de habitu muliebri aſſeverare ſcriptum Enochi vatis antiquiſsimi ac Patris ab Adamo ſeptimi à Noacho ipſius pronepote in arca fuiſſe conſervatum, & poſt cataclyſmum primo generi humano immiſſum à Semi familia. Patriarchis traditum atque à Sacerdotibus Aaronicis fide-

liter

liter ſervatum, ad manus Iudæ aliorumq́ue Apoſtolorum perveniſſe, ſed tandem Iudæorum malitia fuiſſe ſuppreſſum ob illuſtria de Chriſto ac juſtiſsimo ipſus judicio teſtimonia, quæ Chriſti diſcipuli ex iſto libro ad Iudæ Apoſtoli imitationem producere potuiſſent. Verum enimverò cũ idipſum ex incertis habeant Hebręorũ cõjecturis ac traditionibus, equidem indubitato ſacræ Scripturæ divinitus inſpiratæ teſtimonio niti malo: ex quo teſtimonio nobis certò cõſtat ſacram Theologiam primùm àMoſe, deinde ab alijs Prophetis fuiſſe conſcriptam, non tantùm juſſu Dei Opt. Max. qui Verbi ſui canonem literis mandari voluit, ſed etiam ipſius exemplo quod Moſi præbere dignatus fuit, cùm Decalogum tabulis lapideis digito ſuo inſcripſit.

Hic Moſes, atteſtante Tertulliano in ſuo Apologetico adverſus Gentes, Homerum annis quingẽtis anteceſsit, tametſi hujus poëmate, nihil apud Græcos fuiſſe antiquius ſcribat Ioſephus libro 1. adverſus Appionem. Idem Moſes Orpheum & Linum Homero antiquiores, nec non Mercurium Philoſophorum Ægyptiorum principem anteivit. Septem præterea Græciæ ſapientes poſt Eſaiam alióſq; Prophetas, quos Majores appellamus, Socratem verò atque ipſius diſcipulos poſt minores Prophetas ipſumq́ue Malachiam vixiſſe, haud eos latet qui priſcos Græcorum annales accuratiùs evolverunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Et quamvis multa ſcripta antiquiſsima ubique locorum reperiantur, nulla tamen extant in toto genere humano præter Moſis & aliorum vatum Hebræorum volumina, quæ memoriam rerũ omnium à DEO conditarum, atque annorum ſeriem continuam ab ipſo mundi primodio uſque ad CHRISTI adventum verè & perſpicuè demonſtrent. Idipſum Euſebius aliquot hiſtoricorum auctoritate confirmat, lib. 10. de preparatione Evangelica, atque inprimis Aphricani qui de Græcis hiſtorijs diſſerens, omnia ait in ijs eſſe plena cõfuſionis & diſcrepantię, nihilq́; in ijs certi ante initium Olympiadum recitari, quæ ſi ab Alexandro Magno, qui tertia natus eſt Olympiade, retro numerētur, animadvertemus eas Anno ſecundo Iothami, qui avus fuit pij Regis Ezechiæ, à Græcis fuiſſe inchoatas. Quò reſpiciens, *Quicquid* (inquit idem Aphricanus) *apud Græcos vetuſtate excellit, id omne longo intervallo Moſem ſequitur.* Etſi verò Herodotus, quem Cicero libro 2. de legibus Patrem hiſtorię appellat, ſuam hiſtoriam ab ipſo Cyro Perſarum ac Medorum Rege auſpicatur (de quo Eſaias alijque Prophetæ multa ſunt vaticinati) ingenuè tamen hic Græcorum hiſtoriographus, ea quæ Perſicam Monarchiam anteceſſerunt, magna ex parte eſſe incerta ac fabuloſa confitetur.

Ad νομοθεσίαν, hoc eſt, legis conſtitutionem quod attinet, quemadmodũ Strabo libro Geographię 16.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

triplicem legē Moſaicam, moralem, ceremonialem ac politicam omnium quę ſunt in orbe terrarū antiquiſsimam eſſe atteſtatur, ſic Euſebius narrat lib. 11. præparationis Euangelicæ Platonem Moſis ſtylum in libris ſuis de legibus imitari, hoc tamen annexo diſcrimine, quod Platonica ſcripta Moſis Pentateucho non tantùm aliquot ſeculis, ſed etiam veritate atque auctoritate ſint inferiora. Idem agnoſcit Numenius & Porphyrius lib. 4. adverſus Chriſtianos, qui hoc præterea nomine Moſem laude dignum judicat, quòd Iudæorum hiſtoriam verè conſcripſerit. Quid, quod Diodorus Siculus ſe quoq; ab Ægyptijs ſummis Iſraelitarum hoſtibus accepiſſe fatetur, Moſem omnium primum fuiſſe Legiſlarorem, & tanquam Deum ob Dei cognitionem vitæq́ue integritatem à populo Iudaico veneratum? Quod & ab Appione Grammatico capitali Iudæorum adverſario, nec non à Ptolomæo Mendeſio Ægyptiorum Sacerdote alijsq́ue Ethnicis ſcriptoribus confirmatur, ad quos ij, hoc incredulo ſeculo, ſunt ablegandi, qui Tertulliani, Iuſtini Martyris, Euſebij, aliorumq; Patrum orthodoxorum teſtimonia fide digniſsima in dubitationem adducunt. Bellum Argonautarum & Troianum in rebus ultimæ & profundiſsimæ antiquitatis ab Ethnicis ſcriptoribus annumerantur, ſed ſi annorum ſeries quam ipſi Græci tradiderunt, à nobis examinetur, atque ipſorum narratio cum

ſacrarum literarum hiſtoria conferatur, reperiemus cum Tertulliano Moſem mille circiter annis bellum Troianum anteceſsiſſe, Herodem verò cæteróſque Argonautas Regi Davidi fuiſſe coætaneos. Vt paucis cum Tertulliano & Iuſtino abſolvam, atque utriuſque loquar verbis, *Unius Prophetæ ſcrinium* (inquit Tertullianus) *in quo theſaurus videtur collocatus totius Judaici Sacramenti, multis ſeculis vincit omnes veterani cujuſque Ethnicorum ſtyli materias, origines, ordines, Gentes, etiam pleraſque urbes inſignes Hiſtoriarum & memoriarum cauſas, imò ipſos quoq; Gentium Deos, ipſa templa, ipſa oracula & ſacra.* Similiter Iuſtinus Martyr & Philoſophus in ſua pro Chriſtianis apologia ad Antonium pium Imperatorem conſcripta, *Moſes* (inquit) *eſt omnibus Græcis ſcriptoribus antiquior, & quæcunque Philoſophi vel Poëtæ de animæ immortalitate, de pœnis poſt hanc vitam, & de conſideratione dogmatum cœleſtium ſcripſerunt, ea tanquam ſemina pietatis à ſanctis Prophetis atque inprimis à Moſe ſunt mutuati.*

Hoc argumento ab antiquitate S. Scripturæ deſumpto Doctores priſcæ Eccleſiæ tanquam palmario in ſuis adverſus Ethnicos diſputationibus propterea utebantur, quòd illud tanto apud ipſos Ethnicos ponderis ac momenti putaretur, ut hoc axioma Theologicum ipſis olim à Tertulliano propoſitum approbare non dubitaverint, *Id* (ſcilicet) *verum eſſe quodcunque primum, id è contrario eſſe adulterinum,*

quod

quodcunq; eſt poſterius. Ad cujus rei confeſsionem idem Tertullianus ipſorū Ethnicorū adducit cōſcientiam, quū ait in ſuo adverſus ipſos Apologetico: *Primam inſtrumētis auctoritatem ſumma antiquitas vendicat. Apud vos quoq; Religionis eſt inſtar fidem de tēporibus aſſerere.* Quàm verè Tertullianus hanc ſententiam ipſis etiam Gentibus adſcripſerit, nō dignior alius arbiter, nec melior teſtis, quàm Cicero in quęſtionibus ſuis Tuſculanis, ubi animæ aſſerens immortalitatē, aſſertionis ſuæ veritatem argumento probat ab antiquitate deducto, his verbis, *Ad obtinendam hanc ſententiam auctoribus uti poſſumus, inprimisq; antiquitate: quæ quo propius aberat ab ortu & divina progenie, eo melius quæ erant vera, cernebat.* Atq; optimo ſanè jure priſci Theologi hoc argumento adverſus Gentes gloriabantur. Cùm enim mendacium nihil aliud ſit quàm deflexio à veritate, hanc illo nō ſolùm natura & ordine, ſed etiam tempore priorem eſſe Patribus noſtris neceſſariò ab hominibus ſana mente præditis erat largiendum.

Quod obſervatu dignum arbitror, partim ut hoc Patrum antiquorū argumentum nō tantùm Ethnicorum approbatione, ſed rationis quoq; ductu & aſſenſu niti videatis, partim ut de nonnullorū Pſeudochriſtianorū impietate apud vos cōquerar & deplorem, in quibus plus quidē ſcientię, ſed multo minus cōſcientiæ quàm in veteribus Chriſtianis, & multo minus humanitatis ac reverentiæ erga ſacram Scri-

pturam, quam in priſcis Gētibus vera Dei cognitione deſtitutis invenio. Poſtquā Ptolomęus Rex Ægyptiorū Philadelphus cognominatus, aliquot cētena librorū millia ex toto orbe terrarū collegiſſet, tanti S. Scripturam ex ſua antiquitate æſtimavit, ut nullis parſerit ſumptibus ad ſuam Bibliothecam illius exemplaribus exornandam. In quem finem cùm ab Eleaſare ſummo Iudæorum Pontifice ſeptuaginta duos Interpretes pietate & eruditione præſtantiſsimos impetraſſet, qui ſacra Biblia ex lingua Hebræa in Gręcam transferrent, ipſos Bibliorum tranſlatione fideliter peracta ſupremis decoratos muneribus domum remiſit. Id factum fuit circa annum 280. ante Salvatoris noſtri IESV CHRISTI adventum, non ſine ſingulari Dei Providentia & φιλανθρωπιᾳ, qua beatiſsimum ſapientiæ ſuæ cœleſtis theſaurum ſoli Eccleſiæ Iudaicæ aliquandiu concreditum, cum Patribus noſtris olim barbaris ac profanis Gentibus tandem communicavit, ut Græcæ verſionis multis olim Nationibus notiſsimæ beneficio Majores noſtri ad ſalutarem Myſteriorū ipſius cognitionem pervenirent. Quis neſcit D. Hieronymum atque alios Patres orthodoxos, quos brevitatis gratia ſilentio prætereo, ſacram Scripturam ob ſupremæ antiquitatis auctoritatem in cœlum laudibus ſuis extuliſſe, eam omnibus alijs ſcriptis ab omni ævo in lucem emiſsis prętuliſſe, omneſque ingenij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

ingenij ac calami ſui nervos in linguę Hebrææ interpretationem (quam nonnulli ab ipſis Iudæis didicerant) intendiſſe, ut divinæ doctrinæ ſemen diverſis ſuis tranſlationibus longè lateq́ue ſparſum ac ſingulis penè populis in lingua ſua vernacula traditum uberrimum beatæ ſegetis fructum ubique terrarum in hominum præcordijs proferret? Quis neſcit domeſticos Eccleſiæ primitivæ varias ſacrorum Bibliorum verſiones ſibi à Patribus oblatas ſumma cum veneratione ſuſcepiſſe, earumq́ue medullam aſsidua lectione & meditatione in intima pectorum ſuorum penetralia admiſiſſe? Cum quibus quotieſcunque pleroſque noſtri ſeculi Chriſtianos comparo, toties mecum indignor ac cogito, Vbi nunc eſt priſca Majorum noſtrorum pietas? Vbi antiquitatis ſacrarum literarum veneratio? Hæc tempora, proh dolor! alios nobis homines, alia ſtudia, alios mores produxerunt. Haud paucis, quippe, notum eſt in quorundam Bibliothecis ampliſsima librorum ſupellectile inſtructis nullum eſſe ſacræ Scripturæ locum, nullum in quorundam Muſæis & familijs illius uſum, nullam denique in familiaribus colloquijs illius fieri mentionem, niſi inter pocula, ſcommata & dicteria, quibus res ſacræ ac ſeriæ in ſales facetiſq́ue profanas converſæ quorumlibet deriſorũ ſannis & ludibrijs exponuntur. O deteſtandam venerandę ſacrorum Bibliorum an-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

tiquitatis aſpernationem! O exitialem Verbi divini profanationem! cujus ipſum etiam Diabolum nunc ſuppudeat, qui licet tẽporibus Chriſti, & Apoſtolorũ interdũ Prophetarũ oraculis abuſus fuerit, longè tamẽ maiore cũ reverentia de ijs diſſerere voluit quàm nonnulli qui hodie Religionem Chriſtianam nobiſcum profitentur. Obſtupeſcite ſuper hoc, ô cœli! horreſcite & deſolamini vehementer.

Sed his ſacræ paginæ contemptoribus valere juſſis, ad ſecundum progredior argumentorum gradum noſtræ Theologię dignitatem ac certitudinem demonſtrantium, qui veriſsima Prophetarum & Apoſtolorum vaticina complectitur de ſerie quatuor Monarchiarum à Propheta Daniele deſcripta, de primo & ſecundo Redemptoris noſtri IESV CHRISTI adventu, de triplici exinanitionis & exaltationis ipſius gradu, de Gentium vocatione ad Sãctorum communionem, de Antichriſti revelatione aliíſq; ſimilibus myſterijs quę Deus Eccleſiæ ſuæ patefacere voluit. Nam, ut de reliquis ſacrorum vatum prædictionibus nunc taceam, omnibus ac ſingulis ipſorum vaticinijs tam de conditione & familia, quàm de tempore & loco nativitatis Mediatoris noſtri Ieſu Chriſti ipſum eventum reſpondiſſe, non minùs Ethnicorũ, quãChriſtianorũ hiſtorię atteſtãtur. Nimis longũ moleſtũq; foret, *doctiſſimi & humaniſſimi auditores*, omnia documẽta enumerare quibus certiſsima veritas ſingulorum oraculorũ de Chriſti

nati-

nativitate & duplici ipſius ſtatu in hac vita, oſtendi poſsit. Quocirca cętera vaticinia prętereuntes, diem duntaxat modumq́; incarnationis Ieſu Chriſti olim à Iacobo Patriarcha prędictum in Natalis Domini imperrimè à nobis celebrati memoriam paucis expendamus.

Cùm Iacob Patriarcha ad vitę ſuę exitũ à Deo vocaretur, futuros poſt aliquot ſecula diverſarũ rerum exitus qui a nulla creatura proſpici poterãt, duodecim ſuis filijs prędixit, ac nominatim quarto ſuo filio Iudę plus quã mille & ſeptingẽtis annis ante chriſti incarnationẽ, *Nõ ablatũ iri ab ipſo ſceptrũ, nec legiſlatorem è medio pedũ ejus donec veniat Scilo*, id eſt, ad verbum, *ſecundæ ejus*. Qua phraſi ſanctus Propheta magnũ hoc pietatis myſteriũ Filio ſuo Iudę revelavit, Meſsiam, ſcilicet, ſola Spiritus ſancti virtute in mulieris utero, ſecundarum nomine Metonymicè ſignificato, abſq; ullius viri adminiculo cõcipiendũ, ſub illud tempus ex ea naſciturũ quo regia & judicialis auctoritas tribui ipſius penitus eriperetur. Hujus prędictionis cũ ſuo eventu congruentiam Matthæus & Lucas Euangeliſtæ nobis quaſi digito cõmonſtrant, cùm ille regnante in Iudæa Herode Antipatri Idumæi filio, hic Cæſare Auguſto Monarchiam ſuam Iudęorum atq; incolarum totius mundi deſcriptione confirmante Salvatorem noſtrum Ieſum Chriſtum nobis natum eſſe commemorat. Si quis veſtrum Patres orthodoxos hanc Euangeliſtarum narrationem pijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

ſuis Commentarijs atque annotationibus illuſtrantes audire deſiderat, *Jacob Patriarcha* (inquit) Iuſtinus Martyr in ſuo ſermone quem olim cum Thryphone Iudæo habuit ac poſtea ſcriptis prodidit, *Jacob* (inquit) *Patriarcha duos Chriſti adventus prædixit & in primo ipſum fore paſſibilem, poſtq́; eum nec Prophetam ullum vos habituros, nec Regem qui veſtri ſit ordinis. Certè non eſtis tam impudentes, ut negare audeatis Prophetas & qualeſcunque Principes nunquam vobis defuiſſe uſque ad Chriſti adventum: ſed poſtquàm Chriſtus Dominus in Gente veſtra exortus & necatus eſt, nunquam Prophetam habuiſtis, nec habetis, imò ne Regem quidem proprium.* Et Chryſoſtomus in ſua demonſtratione adverſus Gentes, Quòd Chriſtus ſit Deus. *Scriptura* (ait) *etiam tempus manifeſtavit quo Chriſtus venturus erat, dicens, Non deficiet Princeps ex Iuda, Nam tunc comparuit cùm jam deficerent principes Judaici & ſceptris Romanorum ſubderentur.* Necnon Auguſtinus lib. 18. De Civitate Dei, cap. 45. *Herodem*, inquit, *Judæi Regem alienigenam habere meruerunt, quo regnante natus eſt Chriſtus. Jam enim venerat plenitudo temporis Prophetico ſpiritu ſignificata per Jacobum dicentem, Non deficiet Princeps ex Juda. Non enim defuit Judæorum Princeps ex iſtis Judæis uſq; ad iſtum Herodem, quem primum acceperunt alienigenam Regem.* Quo reſpciens Theodoretus ultima in Geneſin quæſtione ibidemq́; Iacobi vaticinium explicans, *Adventus* (inquit) *Domini indicium eſt clariſſimum.*

mum. Cùm enim Chriſtus naſceretur, defecerunt Judæo-reges, Principes Sacerdotum & Prophetæ, Regesque Iudæis ex alia tribu imperabant. Idipſum Euſebius, libro 1. cap. 6. apertius indicat, cum ait, *Eodem tempore cum Herodes extero & peregrino genere ortus Judaicæ Gentis Regnum obtinuiſſet, prædictio Iacobi, Non deficiet Princeps de Iuda, finem videbatur conſecuta. Tantiſper enim prædictio illa eventum non habuit, dum ſub Principibus ex ea Gente prognatis poteſtas eſſet, qui quidem initium imperij ab ipſo Moſe capientes uſque ad Auguſti regnum duraverunt. Sub cujus imperio Herodes primus externæ Gentis ſtirpe procreatus, Judæorum principatum à Romanis adeptus eſt: ad quem cùm perveniſſet Regnum Iudæorum, pro foribus jam is adeſſe ſentiebatur ſecundùm Prophetæ oraculum qui futurus eſſet Gentium expectatio: quippe ex illo tempore Principes qui ſucceſſione uſque ab ipſo Moſe derivata Iudæorum potirentur imperio, deficere ac prorſus evaneſcere videbantur. Nam ante captivitatem Babylonicam gens Iudaica ſubjecta fuit Règibus, ante Regum verò tempora Iudicibus, poſt reditum autem ex captivitate Babylonica, Pontifices ſummam rerum adminiſtrarunt uſque ad Herodem: ex quo tempore Principes & Duces ex Iuda, hoc eſt, ex Judæorum familia & Gente prognati Rempublicam illam regere deſtiterunt: atque hoc ipſo tempore advenit promiſſus à Deo Meſſias Salvator noſter, ut in eo completam eſſe Prophetiam Iacobi dubitari nullo modo poſſit.*

Reliqui gradus dignitatem & certitudinem do-

ctrinæ noſtræ Chriſtianæ declarantes, ſumuntur à Propheticorum & Apoſtolicorum ſcriptorum παν-αρμονία, ſeu univerſali convenientia, à venerabili doctrinæ in ijs comprehenſæ gravitate ac ſublimitate, à miraculorum ſtupendorum multitudine, quibus Deo hanc doctrinam confirmare placuit, à conſtantiſsima verorum Martyrum confeſsione, qui hanc doctrinam ſuo ſanguine obſignarunt, à perfectiſsima hujus doctrinæ ſanctitate quæ in noſtri tum erga Deum, tum erga proximum officij deſcriptione puriſsima relucet: ab admirabili Spiritus ſancti virtute, qua impios hanc doctrinam audientes ad pietatis ſtudium convertit, & calamitoſos in acerbiſsimis ipſorũ doloribus efficaciter conſolatur, ab odio perpetuo & capitali quod Diabolus pater mendacij & princeps tenebrarum unà cum filijs hujus mundi in hanc doctrinam indies patefacit, ac denique ab invicta ejuſdem doctrinæ adverſus innumeros Diaboli mundique impetus defenſione, & juſtiſsima eorum punitione qui eam aut contempſerunt, aut illius arcana in ludibrium verterunt, aut ea corrumpere & ſupprimere conati fuerunt. Horum octo graduum qui ſuperſunt illuſtrandi, perſpicuam demonſtrationẽ, ne veſtra abutar patientia, in aliud tempus, ſi Deo placuerit, reſervabo.

Interim ſicuti de antiquitate ſacræ Scripturæ, ſic etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

etiam de evidentiſsimo omnium rerum non minùs Angelis, quàm hominibus imperveſtigabilium compleméto Patres noſtros orthodoxos olim optimo jure & ſummo cum fructu apud Ethnicos gloriatos fuiſſe duobus argumentis confirmabimus: quorum primum eſt quòd ipſimet Philoſophi diſciplinarum ſuarum certitudinem ex mutua prædictionum & eventuum convenientia interdum demonſtrent. Mathematici enim, ut alia exempla nunc omittam, nullo argumento frequentius utuntur, ut ſuam Aſtronomiam veram eſſe ſcientiam, populo indocto atque incredulo perſuadeant, quàm quòd Ecclipſium prædictionibus ipſi eventus & temporum intervalla exactiſsimè reſpondeant, omnesq́ue ex contemplatione τῶν φαινομένων convincantur, quòd Aſtronomi anniverſarijs ſuis præfinitionibus non tantùm ſingulos annos, ſed etiam menſes, hebdomadas, dies, horas & ipſa durationis Ecclipſium minuta verè prænuntient. Quocirca ſi ex hac unica verę prædictionis experientia, Mathematicam ſcientiam non omnino falſam aut incertam eſſe rectè colligimus, quanto melius ex innumeris innumerabilium vaticiniorum per totum ſacræ Scripturæ corpus ſparſorum atque ad exitum ſuum multis ante annis denunciatum veriſsimè perductorum experimentis concludimus, noſtram Theologiam non eſſe fabulam arte compoſitam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

nec ſcientiam ab hominibus inventam, ſed providam rerum futurarum cognitionem ab ipſo DEO rerum omnium præſide ac veritatis parente utriuſque Teſtamenti vatibus inſpiratam?

Alterum argumentum eſt, quòd nemo, præterquàm DEVS infinita ſapientia præditus, res longo poſt tempore eventuras certò præſcire ac prædicere poſsit, ut patet ex hac Prophetæ Eſaiæ apoſtrophe, tum ad idolorum cultores, tum ad ipſa *idola* quæ priſci idolatræ tanquam Numina divina venerabantur. Idolorum ſiquidem cultores ſic Eſaias alloquitur, cap. 41. verſu 21. *Producite cauſam veſtram, proponant & indicent nobis*, (nempe idola veſtra) *ea quæ ſunt obventura.* Deinde ad ipſa idola ſermonem ſuum convertens, *Quæ eventura ſint in poſterum indicate, ut cognoſcamus vos eſſe* DEOS. Idem Propheta DEVM propterea ſic loquentem introducit, cap. 44. verſu 2. *Quis ſicut ego qui narret quod præteriit annunciet que & ordinet illud ex quo diſpoſui mihi populum æternum, ut futura & quæ eventura ſunt illis indicentur?* Vnde illud neceſſario conſequitur ſola DEI Iſraëlis oracula vera eſſe & certa, reliquorum verò DEORVM quos Ethnici adorant, falſa & incerta. Cui rei teſtimonio ſunt ambigua Apollinis oracula vobis nota, quibus Crœſum olim fefellit & Pyrrhum in ſuſpenſo reliquit, cùm Crœſo ipſum conſulenti antequàm bellum adverſus Perſas ſuſciperet, ſic reſpondit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

dit, χρόισος ἅλην διαβὼς, μεγάλην ἀρχὴν καλαλύσει, id eſt, Crœſus ubi Halyn, *fluvium*, tranſierit, magnum regnum diſsipabit: Et Pyrrho Regi Epirotarum adverſus Romanos belligeraturo, *Aio te Æacida Romanos vincere poſſe.*

Harum & ſimilium ambiguitatum duplicem cauſam recenſet Porphyrius ſcriptor Ethnicus & pertinaciſsimus Chriſtianorum inimicus, rerum, ſcilicet, futurarum ignorationem & conjecturam. Illam Apollini in tractatu ſuo de reſponſis & oraculis expreſsè attribuit, quum ait Apollinem quibuſdam reſponſa ſua interdum denegaſſe, propterea quòd ex aſtris res ipſis eventuras prævidere non poſſet. Hanc verò omnibus Gentium Dijs adſcribit, quum idem narrat eos non per veram divinationem, ſed per divinationum conjecturas ex rebus naturalibus atque ex ſtellarum motu & conjunctione deſumptas aliquando res futuras prædixiſſe. Iſtis ambiguitatum cauſis *Oenomaus* celebris quondam apud Græcos orator & Philoſophus duas alias adjungit, errorem, ſcilicet, & falſitatem, quæ tanta fuit in Apolline, ut librum quendam de mendacijs ipſius ediderit, eundemque de falſitate oraculorum inſcripſerit.

Ecquis veſtrum, Nobiliſsimi, Clariſsimi, & Ornatiſsimi auditores, qui me de ſacræ Scripturæ antiquitate & vaticiniorum ejus veritate hactenus diſ-

ſerentem audiviſtis, adhuc dubitet an ipſius dignitas & certitudo firmiſsimis demonſtrari poſsit argumentis? Ecquis, cui vel mica pietatis in pectore supereſt, illius antiquitatem nobiſcum non veneretur, veritatem non deoſculetur, cæteráque omnia volumina tempore poſteriora, veritate inferiora, huic omnibus modis eſſe poſtponenda non confiteatur? Ecquis denique vel minimo veritatis zelo præditus eos non reprehendat, qui lubentius ſcripta profana quàm ſacra evolvunt, majorémque dant operam ut poëtarum fabulas, hiſtrionum dramata, Philoſophorum argutias, Scholaſticorum tricas, Rabbinorum ſomnia, quàm ut ſalutaria Prophetarum & Apoſtolorum dogmata, quæ ſola poſſunt nos ſapientes reddere ad ſalutem, rectè intelligant? Egregij, *ſcilicet*, illi ſunt CHRISTI diſcipuli, qui ſacras negligunt literas quas CHRISTVS jubet ut perpetuò ſcrutemur, & præclari, *ſcilicet*, Apoſtoli Pauli imitatores, qui ea in delicijs habent, quæ ipſe præ CHRISTI cognitionis eminentia pro quiſquilijs & ſtercoribus duxit. O miſeros præceptores & diſcipulos qui majore ſtudio in reliquas diſciplinas, quàm in ſacrarum literarum lectionem ac meditationem incumbunt! Nec ſalubris in Iuriſconſultis juſtitia, nec vera in Medicis pietas, nec ſolida in Philoſophis ſapientia eſſe poteſt, ſi alias ſuas ſcientias ab oraculorum divinorum cognitione &

indagatione ſejungant. O irriſores non minùs Reipublicæ Chriſtianæ exitiales, quàm pijs omnibus execrabiles, qui effuſis omnibus profanæ petulantiæ habenis horrendas ſuas blaſphemias in ſacro-ſanctas Prophetarum & Apoſtolorum chartas evomere, earumque veneratores naſo adunco ſuſpendere non verecundantur! Quibus ne vos annumerem, ut prohibet charitas qua vos in CHRISTO complector, Nobiliſsimi, Doctiſsimi, & Ornatiſsimi auditores, ſic eadem præcipit ut pro munere Theologico quo in hac fungor Academia, vos omnes ac ſingulos orem, moneam & horter, ne præpoſtera eorum conſilia aut exempla ſequamini qui majore animi impetu ad profana & pernicioſa, quàm ad ſacra & beata ſtudia rapiuntur, ſed de antiquitate & veritate ſanæ doctrinæ nobis à DEI Prophetis & Apoſtolis traditæ, quam noſtræ Eccleſiæ Chriſtianæ amplectuntur, piè ac ſerio cogitantes, ipſam divinitus DEI hominibus fuiſſe inſpiratam mecum conſtanter ſtatuatis, ac quotidie ſermoni tam Prophetico, quàm Apoſtolico tanquam lucernæ in obſcuro loco ſplendenti diligenter attendatis, uſquedum perfectæ cognitionis dies illuceſcat, atque illius lucifer in pectoribus veſtris exoriatur. Vbi hanc DEO obedientiam præſtiteritis, tum, procul dubio, auctoritas ac reverentia ſacræ ipſius Scripturæ debita in noſtris Eccleſijs, veritas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

ac pax ipſi grata in noſtra Academia, tranquillitas animi vobis ſalutaris in veſtris cordibus, & benedictio nobis à DEO promiſſa in hac noſtra Batavia per multas ætates permanebit ad Nominis ipſius gloriam & animarum noſtrarum ſalutem. Quod meum omen ne avertas, quæſo, ô DEVS ac Pater clementiſsime, ab hac noſtra Academia, neque a noſtris Provincijs & Eccleſijs, ſed illud perpetuò ratum ac firmum in ijs eſſe velis, pro paterna tua clementia ac benevolentia qua nos proſequeris in Filio tuo dilecto DOMINO noſtro IESV CHRISTO, cui tecum & cum Spiritu ſancto ſit honos & gloria in ſempiternum, AMEN.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 22